

בית המשפט העליון

בבית-המשפט העליון

בשבתו כבית-משפט גבוה לצדק

העותרים:	1.	אלשאפעי
	ת.ז.	
	2.	אלשאפעי
	ת.ז.	
	3.	אלשאפעי
	ת.ז.	
	4.	תאיה
	ת.ז.	
	5.	אלסייד
	ת.ז.	
	6.	עאמר
	ת.ז.	
	7.	המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר, ע"ר

כולם ע"י ב"כ עו"ד טארק איברהים
 (מ.ר. 31081) ו/או יוסי וולפסון (מ.ר.
 26174) ו/או הישאם שבאיטה (מ.ר. 17362)
 ו/או עדי לנדאו (מ.ר. 29189) ו/או תמיר
 בלנק (מ.ר. 30016), מהמוקד להגנת הפרט
 מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר, רח' אבו
 עוביידה 4, ירושלים, טל': 02-6283555,
 פקס: 02-6276317

נ ג ד

מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית

המשיב:

באמצעות פרקליטות המדינה, משרד
 המשפטים, ירושלים

עתירה לצו Habeas Corpus

מוגשת בזאת עתירה למתן צו-על-תנאי, המופנה אל המשיב והמורה לו לבוא וליתן טעם מדוע לא יודיע למשפחת העותרים 1 עד 6 מה עלה בגורלם של העותרים 1 עד 6 שנעצרו בידי כוחות הביטחון של ישראל: אם הם מוחזקים על-ידו או על-ידי מי מטעמו – היכן הם מוחזקים ומכוח איזה דין; ואם שוחררו או הועברו לגורם אחר – מתי, היכן, לידי מי, ומה ידוע לו על מקום הימצאם היום.

בקשה להביעת דיון דחוף

בית המשפט הנכבד מתבקש לקבוע דיון דחוף בעתירה.

עניינה של עתירה זו בזכותם היסודית ביותר של עצורים, שנעצרו על ידי חיילים או כוחות ביטחון אחרים של ישראל במהלך פעולותיהם בגדה המערבית, שדבר מעצרם ומקומו יודע. בזכות זו תלוי מימושן של זכויות אחרות של העצורים – לייצוג משפטי, להתערבות בעניין תנאי מעצרם וכד'. הזכות היא גם זכותן של משפחות העצורים לדעת מה עלה בגורל בניהן והיכן הם מוחזקים.

הדין מורה, כי הודעה על מקום מעצרו של העצור תימסר לאדם הקרוב לו **ללא שיהוי**. בעניינם של העותרים חלפה כבר תקופה של שבוע עד לחודש ימים מאז המעצר, ולמרות נסיונותיו של העותר 7 לאתרם, לא מסר המשיב היכן הם מוחזקים.

הזמן החולף מגביר את חוסר הוודאות בו חיות המשפחות, את דאגתן ואת חרדותיהן. הזמן החולף גם מסכל – מרגע לרגע – את מימוש זכויותיהם היסודיות ביותר של אנשים המצויים במשמורת והן נטולים כוח להגן על ענייניהם בעצמם.

אם עודם בידי רשויות המדינה, זכאיות המשפחות על פי דין לדעת **מיז** אודות מקום הימצאם ולמנות עורך דין שייצגם בהליכי המעצר. אם יצאו מידי המדינה, חובה על המדינה לספק **בדחיפות** כל מידע שיסייע באיתורם, ובהגנה עליהם במידת הצורך.

במספר של עתירות הביאס קורפוס שהוגשו בחודשים האחרונים על-ידי העותר 7 לבית-משפט נכבד זה בעניין תושבי השטחים שנעצרו על ידי חיילים או כוחות ביטחון אחרים של ישראל, בית-המשפט קבע תקופה **מקסימלית** שנעה בין **24 שעות** ל- **48 שעות** שבגדרה על המשיב היה להשיב לעתירה. כך, למשל, בבג"צ 3888/02 עטאונה ואחי נגד מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית (שהוגש בתאריך 7.5.2002); בבג"צ 3921/02 אלמסאלמה ואחי נגד מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית (שהוגש בתאריך 8.5.2002); בבג"צ 4330/02 מהדאוי ואחי נגד מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית (שהוגש בתאריך 21.5.2002).

מצורפים בזה:

עותק מדף העתירה הראשון ומהחלטה מתאריך 7.5.2002 בבג"צ 3888/02 הנ"ל, **מסומנים ע/1 ו-1/א1**;

עותק מדף העתירה הראשון ומהחלטה מתאריך 8.5.2002 בבג"צ 3921/02 הנ"ל, **מסומנים ע/2 ו-2/א2**;

עותק מדף העתירה הראשון ומהחלטה מתאריך 21.5.2002 בבג"צ 4330/02 הנ"ל, מסומנים ע/3-1
ע/3א:

ואלה הם נימוקי העתירה

העובדות – עניינם של העותרים

1. העותרים 1, 2 ו-3 הם שלושה אחים, תושבי מחנה הפליטים בלאטה. בתאריך 5.9.2002, בסביבות השעות 3:30-4:00 לפנות בוקר, צה"ל נכנס לבית אביהם (שם הם מתגוררים) ועצר אותם, את האבא ואח אחר (אלשאפעי). האבא שוחרר לאחר מספר שעות, ואילו האח הרביעי (מוחזק באגף השב"כ בכלא פתח-תקוה, אולם לא ידוע מקום החזקתם של שלושת העותרים. בתאריכים 10.9.2002 ו-11.9.2002 התקבלה תשובה ממרכז השליטה של המשטרה הצבאית תשובה שהוא לא אותר על ידו. המשפחה לא שמעה מהם כלום.

2. העותר 4, בן 19, תושב שויכה – טולכרם, סטודנט באוניברסיטת "אלקודס אל-מפתוחה" (ירושלים הפתוחה). בתאריך 4.9.2002 הוא וחברים שלו היו בדרך בין כפר עתיל לכפר זותא (נפת טולכרם), כשטנק של צה"ל עיכב אותם ועצר את העותר 4. בתאריכים 10.9.2002 ו-11.9.2002 התקבלה תשובה ממרכז השליטה של המשטרה הצבאית תשובה שהוא לא אותר על ידו. המשפחה לא שמעה ממנו כלום.

3. העותר 5, בן 24, תושב טולכרם, נעצר בתאריך 4.9.2002 על ידי חיילי צה"ל במקום עבודתו (בטולכרם). בתאריכים 5.9.2002, 10.9.2002 ו-11.9.2002 התקבלה תשובה ממרכז השליטה של המשטרה הצבאית תשובה שהוא לא אותר על ידו. המשפחה לא שמעה ממנו כלום.

4. העותר 6, בן 32, תושב מחנה הפליטים גנין, נעצר מהבית על-ידי צה"ל: בתאריך 15.8.2002 חיילים הובילו אותו ועוד שני אחיו מבתיים (אחרי שחיפשו בבתיים) לבית אביהם. לאחר חיפוש בבית האבא, הם עצרו את העותר 6, ואילו השאר הם שיחררו. בתאריכים 21.8.2002 ו-26.8.2002 התקבלה תשובה ממרכז השליטה של המשטרה הצבאית תשובה שהוא לא אותר על ידו. בתאריך 3.9.2002 התקבלה תשובה על-ידי מרכז השליטה שהוא מוחזק באגף השב"כ בכלא פתח-תקווה, אולם כבר בתאריך 11.9.2002 שוב התקבלה תשובה על-ידי מרכז השליטה שהוא לא אותר על-ידו. המשפחה לא שמעה ממנו כלום.

5. העותר 7 הוא עמותה לזכויות אדם הומסייע לתושבי השטחים הכבושים שזכויותיהם קופחו בידי המשיב. בין שאר פעולותיו, הוא מסייע באיתור מקום החזקתם על עצורים שנעצרו על ידי כוחות הביטחון של ישראל.

הטיעון המשפטי

6. אין צורך להכביר מלים על הזכות למסירת הודעה בדבר מעצרו של אדם ומקום החזקתו. זכות זו, זכות יסוד היא – הן של העצור והן של בני משפחתו. זכות זו מהווה חלק מזכות היסוד

לכבוד האדם. מערכת שלטונית שאינה מקפידה על קיומה, אלא מעלימה ומחביאה אנשים שבמשמורתה מבני משפחותיהם במשך פרקי זמן ניכרים, נוהגת באכזריות הפוגעת קשות בצלם האנוש של העצור ובני משפחתו. כדברי המשנה לנשיא מ' אלון בבג"צ 670/89 עודה ואח' נגד מפקד כוחות צה"ל באיו"ש, פ"ד מג (4), 515, בעמ' 517:

"חובת הודעה זו הינה פועל יוצא מזכות יסוד הנתונה לאדם שנעצר כדת וכדין על-ידי השלטונות המוסמכים, שאלה יביאו את דבר מעצרו לידיעת קרוביו, למען יידעו מה עלה בגורלו של קרובם העצור וכיצד ניתן להושיט לו העזרה הדרושה לו כדי להגן על חירותו. זכות זו זכות טבעית היא, ונגזרת היא מכבוד האדם ומעקרונות הצדק הכלליים, ונתונה היא הן לעצור עצמו והן לקרוביו".

7. מזכות יסוד זו, נגזרת החובה של הרשויות המתאימות למסור מידע זה לעצור ולבני משפחתו. חובה זו גם מעוגנת בדין ובפסיקה. סעיף 78א(ב) לצו בדבר הוראות בטחון (תיקון מס' 53) (אזור יהודה והשומרון) (מס' 1220), התשמ"ח-1988, שתיקן את צו בדבר הוראות בטחון (יהודה ושומרון) (מס' 378), התש"ל-1970 קובע כי:

"נעצר אדם, תימסר ללא שיהוי ידיעה על מעצרו ומקום הימצאו לאדם הקרוב אליו, זולת אם ביקש העצור שלא להודיע כאמור" [ההדגשות שלי – ט' א']

בבג"צ 6757/95 חירבאוי ואח' נגד מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון (כורסס בתק-על 196, 103), בית-משפט נכבד זה נתן תוקף של פסק דין להסדר שהגיעו אליו הצדדים, שלפיו:

"א) עם מעצרו של אדם תושב האזור, תימסר ללא שיהוי הודעה על מעצרו ומקום מעצרו באמצעות הטלפון למספר טלפון אותו ימסור העצור לגורם העוצר.

הגורם העוצר ימסור הודעה טלפונית כאמור, וירשום בטופס שיוכן לצורך כך פרטי ההודעה שמסר ופרטי מקבל ההודעה.

במידה וביקש זאת העצור, תימסר הודעה טלפונית גם לעורך דין שהעצור נקב בשמו ומסר פרטיו, הגורם העוצר יודיע לעצור על זכותו זו.

היה והעצור ביקש שלא למסור הודעה טלפונית או אחרת, יירשם הדבר בטופס.

במידה והעצור לא מסר פרטים למסירת הודעה טלפונית, תישלח גלויה עח דבר מעצרו לבני משפחתו לפי כתובת שמסר העצור.

ב) מרכז השליטה הצהל"י (בין שהמדובר במשל"ט ובין שהמדובר בגורם אחר) יקבל מכל הגורמים (צה"ל, משטרה, שב"ס), מידע עדכני בדבר מעצרו ומקום מעצרו של עצור אחת ליממה, באופן שניתן יהא לאתר העצור, לפי פניה בכתב של גורמי חוץ.

ג) מרכז השליטה הצה"ל ימסור פרטים מן המידע האמור, על פי פניה בכתב של אגודות ציבוריות שעיסוקן בכך, ו/או על פי פניה בכתב של עו"ד מיופה כוח המייצג את העצור או משפחתו.

לאחר העברת הפניה בכתב יוכל הגורם הסונה לקבל את המידע באמצעות הטלפון.

ד) תיבדק על ידי גורמי צה"ל מול גורמי הרשות הפלסטינית, האפשרות למסור מידע כאמור גם ל- d.c.o., על מנת שהודעה כאמור תוכל להימסר גם באמצעותם."

8. הנה כי כן, מחובת הרשות העוצרת אדם מהאזור למסור למשפחתו של העצור הודעה, בין טלפונית ובין בדרך אחרת, על עובדת מעצרו ומקום החזקתו. כגיבוי לחובה זו, נקבע מנגנון שיאפשר למשפחות לפנות לארגונים כדוגמת העותר 7 ולעורכי-דין, על-מנת לקבל מידע עדכני אודות מקום המעצר של יקיריהן, וזאת באמצעות מרכז השליטה הצה"לי.

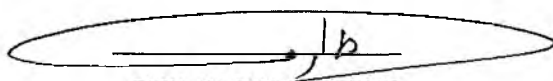
9. אין גם מחלוקת על חובת המדינה לסייע באיתורו של נעדר, ככל שיש בידיה מידע שיאפשר לגלות מה עלה בגורלו. זכויותיו היסודיות ביותר של האדם לחירות, לחיים ולשלמות הגוף הן המונחות כאן על כף המאזניים. לזכויות לחיים ולשלמות הגוף מעמד חוקתי מיוחד, שכן המדינה מחויבת על-פי חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו לא רק שלא לפגוע בהן, אלא להגן עליהן אקטיבית.

10. כאשר המקום האחרון בו נראה אדם היה במשמורת המדינה, מקבלות חובות אלו צביון מיוחד. מדינה דמוקרטית אינה יכולה לסבול שאנשים ייעצרו בידיה וייעלמו כמו בלעתם האדמה.

11. ממהותה של עתירה זו שהיא אינה מגובה בתצהירים ובייפוי כוח מטעמים של העותרים, למעט תצהיר (ויפוי כוח) מטעם העותר 7 בנוגע לקבלת המידע אודות העותרים במשרדו ובנוגע לפעולותיו בעניינם.

מטעמים אלה, מתבקש בית-המשפט להוציא בחיפוף צו Habeas Corpus כמבוקש בראש העתירה, ולאחר קבלת תשובת המשיב, להופכו להחלטי ולהטיל עליו את הוצאות המשפט ושכר טרחת עו"ד.

ירושלים, 12 בספטמבר 2002.

טארק איבדאהים, עו"ד
ב"כ העותרים